

IOANA NICOLAIE
CARTEA REGHINEI

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

*De ce mă tem, aceea vine peste mine;
de ce mi-e frică, de aceea am parte.*

Plângerea lui Iov

I

Viața a fost atunci, singura viață a fost atunci. Trei ani până la ești proastă ca o vacă, taci. Trei ani fără ai ajuns cu burta la gură. E chiar începutul, și-n jurul grădinii răchițele au crescut până la cer. Damian taie mlădițele, le împletește, face gardul. În fiecare aprilie-l face, seva a pătruns sub lemn și lumea-i deodată mai moale. E sprinten, fuge, creangă păcătoasă, până la urmă tot o să stai cum te-așez. Dar nu suduie niciodată cu de-alea rele și nici cu de-alea sfinte.

De-acum m-a luat. Un fiu de pastor e cinste, zice tata.

— Cinstea ta, Reghină, și n-ai iertarea mea dacă nu vezi. Faci șaișpe ani mintenaș, ți-a venit vremea, caută-ți fete pentru druște, că te îmbraci mireasă curând.

Dar druștele-s ca de funingine, că dacă nu mai suntem cu popii, altfel e cu nunțile noastre. Pun degetul pe fetele ce nu mă mai pot însoți până la biserică și le șterg una câte una ca de pe-un ceaun înnegrit de flacără. Palma rămâne murdară. Îmi aduc doar două prietene să-mpletim coronițe. Migălim din cele neasemuit

de frumoase, că s-a făcut mai, și nunta e chiar mâine, în ultima duminică din lună.

Pe Damian l-am văzut mai întâi într-o seară de iarnă. Când n-ai ce să faci și te duci peste deal, tocmai în Șanț, la o șezătoare. E ger, scârțâie cizmele negre, văcsuite. Mi-am pus o fustă lungă, înflorată, și, în partea de sus, o bluză subțire, cu mâneci brodate de mine. Nici nu dau jos cojocul, că-l ghicesc în camera din spate, în capătul mesei. Stă cu alți tineri, zic ceva despre caporali, instrucție, ce-am mai înghețat în post, făcând de gardă, mă mir că mai am picioare, muream de durere când dam jos bocancii. Și să vezi cum și-a zburat unul creierii.

Avea glas clar, răspicat. De ce-l ascultau când vorbea?! Dar nu m-am uitat într-acolo, mai bine să rămân cu spatele. Valer era cel ce-mi scria mie scrisori din armată, Valer se înrolase acum jumătate de an. Ce-mi mai făcea semne din tren, cum îi scânteia fața. Trenul Iași-Timișoara pleacă din gară la ora 11 dimineața, când soarele a sărit peste carieră și-a umplut linia ferată de batiste. Nu le puteam socoti, se făcuseră prea multe, îmi înțepau albul ochilor.

— Doi ani de armată și, când mă întorc, ne luăm, nu se poate altfel. Promite că facem așa, promiți?

De la atâtea secunde și minute, și ore, și zile, și valize de lemn pe lângă pantaloni negri, de doc, și cămașă albă, nu mi-am putut opri niște lacrimi. Am dat din cap că da, dar numai rămășag nu e asta.

Acum, la șezătoare, mai bine-mi văd de lucrul meu, migălesc de câteva zile la o față de masă. Cos ruje mari, pe un câmp de panama. Îi fac ușor, linie de silon după

linie de silon până schimb tot relieful, de-ajunge viu, îți sare iute-n ochi. Am marginea făcută la toți, urmează să cobor în prima petală. Și fetele astea cântă, pe cele mai multe nu le-am văzut niciodată, ce se mai întrec una pe alta! Murmur și eu ceva vesel, moroșesc, însă numai în gând. Fetele străine caută spre băieți, aruncă priviri, îi cheamă. Mireasă ajung, uite, după nici șapte luni, numai eu.

Florile-s pe tot pământul, și pe stânca din spatele casei, și pe lângă pârâu, și de-a lungul Ilvei, și prin fânețe, și în visul cu iarba până la brâu, și aici unde, de doi ani împliniți, nu mă mai pot mișca.

— Pune ochiul-boului, zic, și clopoței mari, albaștri. Ia și trandafiri de după straturi. Rupe crenguțe de măr!

Și facem așa, ura-voinicilor într-o parte, punți vișinii în alta, câteva gălbenele, deși ele o să se ofilească, iar, la sfârșit, adăugăm pârâu de mușcate. Albe și roșii, puzderie, au umplut pridvorul ca niciodată. Dacă m-aș ascunde în capăt, după butoi, m-ar înveli încetul cu încetul bobocii. Ar ieși drept din mine, cu frunze cu tot, poate m-ar vindeca, căci mușcatele, e știut, pot să-nchidă orice rană. Ar șterge spaima, durerea, ar tămădui ce e-n cap și printre oase.

Să tot fi bătut orologiul de nouă când Damian m-a suit pe capra furgonului făcut de tata, cu niște roți vioaie și cai cum nu mai sunt alții. Mama m-a strâns doar o dată în brațe.

— Să ai noroc de-acum, Reghină, numai Dumnezeu o să fie mereu lângă tine.

O rândunică a coborât deodată, pe neștiute, de mi s-a izbit de-un umăr și-apoi și de murg. Norocul ei că s-a putut întoarce prin aer, că altfel nimerea printre

lemnele de foc aduse de astă-iarnă. O fi fost pui, că era vremea lor, uneori mai vâram mâna-n scorburi să-i luăm, fără să știm că, dacă-i atingem, mamele n-o să-i mai hrănească. Ce mai tremuram, dacă aveam să scoatem la lumină vreun șarpe?

Ia-ți mireasă ziua bună, de la frați, de la surori, de la căsuța cu flori. Scândura învelită cu țolul de lână pe care stăteam se-arăta grozav de tare. De la gospodari plecam, da, de la casă mare, cu bujori gata să plesnească, cu fântână cu o roată care nu scârțâie, cu șură, cu acareturi și cu potriveală. Plecam și de la soră, Maria, ce mai sărea prin curte în rochița ei albastră. Și mă mai duceam și de la cealaltă soră, Valeria, moartă la nouă ani, de la copita unui cal. O lăsam și pe mama acolo, Arsînica, ea care știa pe de rost stele și-orășe, care potrivea din zori difuzorul și putea să-ți spună și despre țări de foarte departe. Înțelegea maghiară, deși asta nu-i mai era de nici un folos. Încă ținea într-un cufăr două șiruri de bani de-argint, de pe vremea imperiului. Talerii de pus la gât. Numai ce-avea să fie în Văralia, la nici zece kilometri, adică dincolo, peste măgura măierenilor, n-avea cum să prevadă mama.

Damian a sărit pe capră, în stânga mea, și-a apucat frâiele. Cu trenul nu te puteai duce decât pe tine, cel mult o traistă. Or, noi aveam de cărat un început întreg de viață. Patru bărbați aburcaseră lada cu zestre și-o potriviseră cu niște funii groase. Aveam de toate acolo, anii din urmă doar cususem și țesusem pentru ea. Până și fața de masă grea de ruje stătea la locul ei, bine împăturită. Trântiseră lângă ladă și doi ieduți legați de picioare, ce behăiau fără oprire.

— Voie bună, socri dragi, rămâneți cu bine!

Poarta mare, de lemn, cu acoperiș de draniță, s-a desfăcut într-o parte. Ulița era uscată, nici o baltă, ce noroc avuseserăm, se zbicise fiecare margine, cum ar fi fost după o ploaie? Așa ne-am dus, printre vecini, voie bună, lele Aurică, lele Sabina, lele Ioana. Voie bună, bade Anton, bade Alexandru. Eu m-am făcut nevastă de-acum, și merg tocmai la oraș, la Văralia, unde viața-i nespus de bună. O să-mi gălesc de lucru poate. Sau o să stau, ca mai toate femeile, acasă. O să sclipească locul, o să-mi aștept bărbatul cu prânzul sau cina puse, o să fac straturi încă din primăvară și-o să culeg coșuri mari de legume și de-arpagic, o să sap și-o să strâng, o să cos și-o să țes, o să fiu mereu trează, de la primul cântat al cocoșului, până grozav de târziu, de-ncap zeci de ani înăuntru și nu se mai face odată noapte. Și-o să-mi cresc copiii, ce dacă vă par în ceasul acesta numai o biată fetișcană, de unde așa supărare? Că binele așteaptă să-l iei, e cât dealul peste care-n două ceasuri am trecut.

Damian s-a uitat numai la mine, îi juca zâmbetul ca apa-n pahar, ce mai codană-și luase. Abia aștepta să-mi vadă iar părul, prins acum în coc de nevastă, să-l răsfire-ntre degete, să mă țină în brațe. O să-l iubesc, mi-am zis, când am ajuns la primul pod peste apă. Bolovani rotunzi sclipeau pe sub Someș.

Am intrat în Văralia pe la prânz, după ce-am ocolit cariera de piatră și-apoi și tunelul. Casele se-nghesuiseră una-n alta, cu grădinițe de legume-n față, cu spoieli verzi sau albastre. Nu știam ce să fac sub baticul strâns sub bărbie. Așa c-am înțepenit ca lumânarea. Damian

râdea, mi-am adus nevestă, gata cu tinerețile, ce, credeți că n-o să mă așez la casa mea?

— Oi fi umblat eu din floare-n floare până la ăștia douăzeci și patru împliniți, dar a venit vremea să culeg numai una.

Și s-a uitat la mine. Cerul se lipise de cămașa deschiată la gât. Două pete din el, nespuse de albastre, i se puseseră încă de la-nceput între pleoape. Ne-au depășit două mașini mari, pline cu piatră. Ce fum gros lăsau în urmă. Orașul se deschidea pe lângă râu, ca să cadă spre dealurile din partea cealaltă. Acolo erau hotelurile și domniile care veneau să se trateze. Dar noi nu ne-amestecam cu ei, de ce s-o facem?! Suiam deja pe ulița a treia, treceam de linia ferată, lăsam cimitirul în urmă, ne poticneam pe un dâmb abrupt ca să răzbim până la urmă deasupra, aici, atât de aproape de viitoarea noastră grădină. Răchițele se urieșiseră în partea de jos, salcâmiile se înmulțiseră-n partea de sus. Pe de lături începeam să ne micim noi, până nu mai rămâneam nici cât o furnică. Dar brațele să le ținem bine întinse, cum să se strecoare străinii-năuntru?

— Aici e al nostru, Reghina. O să ne fie bine, doar să ne-arătăm vrednici. E numai lucru și lucru.

Și m-a dat jos ca pe-o pană. Casă zugrăvită alb, cu obloane deschise. Casă cu tindă și cu grajd, cu șopron și cu moine întinse de jur împrejur. Casă cu pământ galben, tare ca piatra, în grădinașul din față. O să-mi iubesc și bărbatul. Dealul țâșnea drept în față, până așa de sus că nu se poate găsi nici un drum de plecare. Orașul are o turlă ascuțită, de biserică austro-ungară. Poate noaptea, când totul e negru, să ne mai sprijine

pe toți cu firele-i nevăzute. Nu și ziua, nu când viața crapă din toate încheieturile și-ar putea ieși la iveală tot ce-i grozav de bine ascuns. Nimic rușinos nu trebuie dat pe față când te faci nevastă, dar nimic, orice-ar fi, pumnii strânși, fălcile încleștate, să nu scape nimic, niciodată.

2

Suspinele îmi sunt hrana de toate zilele, zis-a Iov.

Stau aici, paralizată și oarbă, iar geamul mai că se sparge de la cum ciocăne toate în el. Și burta mea e uriașă, un harbuz crescut peste măsură. Nu e primul, nici al doilea, nici măcar al șaptelea nu e. Copilul cel mic merge de-a bușilea, pământul e uscat, nimic nu te poate murdări. Toamna a stropit totul cu o brumă timpurie.

— Hai să strângem prunele! le-am zis celor mari. Măcar câteva găleți, că e vreme bună de dulceață.

Și ei, dacă-i sâmbătă, iar școala s-a terminat mai devreme, m-au ajutat. Numai unii s-au dus după oi, clopotul cel mare, de berbec, umple Coasta. Și alții au mânat juncana pestriță și pe cea roșie, de parcă ar fi târât pe uliță un ceas. Adică timpul, cu forma lui de vacă umplând altă vacă, și tot așa, sus, până spre jumătatea cerului. Acolo, pe-o spinare mușcată la sânge de tăuni, nu vreau eu să mă uit decât în jos. Și tânjesc numai după vara de când am venit în Văralia, cea care-a ținut trei ani. Damian e la Războieni, Amalia și Mărina dorm cu mine, sunt o fetișcană subțire.

Dar acum, ce necaz, m-a izbit în burtă altă vacă, una cu mult mai târzie. Doamne, cum mi-a suit durerea-n gât, mai să-mi sfârâme capul. Dar mi-am prins bine fruntea, mă apăr greu, n-o las să înnebunească. O leg cu fășii mari, așa cum i se pun mortului pe sub bărbie. Mă ține un timp, trebuie să mă-ntorc, să tot fie în luna a șasea pruncul. Pete mari, ca pielea de castană, mi-au crescut pe obraji. Și fața mi-e suptă, deși mai grasă n-am fost decât o dată, pe o vacă și mai de sus, unde-am simțit prima oară sfârșitul. Pe vremea când pieptul mi se umpluse de ouă clocite.

Însă-n sâmbăta de care zic, se ivise peste grădină un fel de sirop. Galben, ce-ți intra amărui până-n cerul gurii. Nu se duce ușor, poți să bei oricâtă apă. Damian e la serviciu, face naveta la Rodna, la gară, nu la mină, de unde ies mereu accidentații, nu e lună fără vreun alai de țintirim. Acolo îngrijește vagoane, întinde păcura pe șine, strânge șuruburile traverselor, ajută la umplerea cu minereu a marfanelor.

— Și aur se scoate din munții aștia, mi-a zis odată când se găsea-n toane mai bune.

Dar ce-are a face bogăția cu noi? Acum, dacă am strâns cartofii, nu le mai ghiorăie mațele de foame copiilor. Avem și mălai destul, e copt, o să-l culegem zilele astea. Și casa o să se umple de pănuși, o pernă de zece metri va fi. Vom sări toți prin ea, ce mai veselie, doar Damian să vină mai târziu. Când intră el, un pic de catran cade mereu pe podea. Și stropul crește, se întinde, începe să fiarbă. Nici nu pricepi când ceva din adâncul lui începe să strige, să ardă, cum de mai rămân întregi pereții? Copiii plâng lângă mine, cei mici un